

Голові Разової спеціалізованої вченої ради ID 8883
Львівського державного університету фізичної
культури імені Івана Боберського,
доктору наук з фізичного виховання та спорту,
професору Павловій Ю.О.

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук з фізичного виховання та спорту, доцента Жарської Наталії Валеріївни на дисертаційну роботу Купріненко Ольги Валеріївни на тему «Теоретико-методичні основи фізичної терапії у профілактиці і реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я, зі спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія

Нагальним суспільним викликом сьогодення є стрибкоподібне збільшення кількості учасників бойових дій від 500 тисяч осіб станом на 01 січня 2022 р. до 1 мільйону 300 тисяч осіб станом на 25 липня 2024 р., як свідчать статистичні звіти Міністерства у справах ветеранів України та повідомлення його посадових осіб у засобах масових комунікацій.

В умовах повномасштабної війни суттєво зростає потреба в якісній підтримці військовослужбовців та учасників бойових дій, зокрема у сфері фізичної терапії. Курсанти вищих військових навчальних закладів також зазнають високих фізичних та психоемоційних навантажень під час підготовки до служби, що є потенційним чинником травм, зокрема опорно-рухового апарату, наприклад, медіального великогомілкового стрес-синдрому. Отже, обґрунтування й розроблення ефективних підходів до його профілактики та реабілітації в процесі фізичної терапії курсантів вищих військових навчальних закладів є достатньо актуальним з огляду на потребу збереження бойової готовності особового складу, зменшення державних витрат на лікування, покращення якості підготовки офіцерів та забезпечення обороноздатності держави загалом.

Про суттєву актуальність роботи опосередковано свідчить її виконання у межах теми «Організаційні та теоретико-методичні основи фізичної терапії у профілактиці та реабілітації обмежень функціонування військовослужбовців» плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної

культури імені Івана Боберського на 2021–2025 рр. (затверджена Вченою радою ЛДУФК імені Івана Боберського 27.04.2021 р., протокол № 5)

Структура, зміст і оформлення дисертація та наукові публікації здобувачки загалом відповідають чинним вимогам, встановленим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44, із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ України № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024. Текст дисертації подано українською літературною мовою з дотриманням наукового стилю викладу.

Протягом виконання дослідження та розв'язання його завдань авторкою опубліковано дванадцять наукових праць, зокрема одна стаття у виданні, що індексується в наукометричній базі Web of Science, 3 публікації у фахових виданнях України та 8 тез у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій всеукраїнського й міжнародного рівнів. Публікації відповідають темі та змісту дисертації й засвідчують рівень методологічної підготованості здобувачки.

Вважаємо, що новизна представлених теоретичних та експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень полягає у визначенні динаміки травмувань нижніх кінцівок та поширення медіального великогомілкового стрес-синдрому серед курсантів українських вищих військових навчальних закладів; формуванні референтної шкали показників якості життя, сили м'язів нижніх кінцівок та рівноваги для курсантів першого курсу навчання; та, головне – в науковому обґрунтуванні комплексної програми профілактики і фізичної терапії медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів. Низка наукових положень набули подальшого розвитку та удосконалення.

Результати дисертаційного дослідження мають належний рівень наукової обґрунтованості. У дисертаційній роботі застосовано комплекс сучасних методів наукового пізнання – всебічний аналіз 199 наукових джерел, зокрема актуальних публікацій, що дозволило визначити проблемне поле дослідження, обґрунтувати

вибір його напрямів та, в подальшому, конкретизувати положення наукової новизни роботи.

Сформульовані наукові положення, висновки та рекомендації загалом відповідають меті й завданням дослідження, його об'єкту та предмету. Емпірична складова дослідження ґрунтується на даних, що їх отримано із залученням репрезентативної вибірки, що забезпечує достовірність отриманих результатів.

Застосований математико-статистичний інструментарій відповідає сучасним вимогам до обробки наукових даних і дозволив здійснити верифікацію гіпотез дослідження. Коректність статистичного аналізу, проведеного здобувачкою, засвідчує належний рівень достовірності й наукової аргументованості отриманих результатів. Таким чином, сформульовані у дисертаційній роботі наукові висновки та практичні рекомендації є логічним підсумком ґрунтовного емпіричного дослідження та мають достатній ступінь наукової вірогідності.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в систему фізичної підготовки військовослужбовців Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, у систему фізичної та освітньої підготовки курсантів Військової академії (м. Одеса), у практику роботи Центру фізичної та реабілітаційної медицини комунального некомерційного підприємства «Обласна клінічна лікарня Івано-Франківської обласної ради», в навчальний процес студентів спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» Хмельницького національного університету та Дніпровського державного медичного університету.

Вважаємо основне наукове завдання дисертаційної роботи Купріненко Ольги Валеріївни розв'язаним.

В якості мети роботи задеклароване обґрунтування підходів фізичної терапії для профілактики і реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів, для реалізації чого визначено п'ять послідовно пов'язаних завдань, а саме вивчення та аналіз потреб, підходів та особливостей фізичної терапії порушень опорно-рухового апарату у курсантів вищих військових навчальних закладів; аналіз структури травматизму та

поширеності ознак медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів; вивчення особливостей рухової функції, рівня функціонування та якості життя курсантів вищих військових навчальних закладів; обґрунтування та розробка комплексної програми фізичної терапії для профілактики та реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів та аналіз впливу розробленої програми фізичної терапії на стан опорно-рухового апарату, аспекти функціонування та якості життя курсантів вищих військових навчальних закладів, її ефективності у профілактиці та реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому.

Завдання, об'єкт, предмет та висновки дослідження є взаємопов'язаними. Об'єктом дослідження виступила фізична терапія порушень опорно-рухового апарату курсантів вищих військових навчальних закладів, а предметом – структура, зміст та організація фізичної терапії медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів.

Вагоме значення у роботі має розроблена здобувачкою комплексна програма фізичної терапії, основними компонентами якої є терапевтичні вправи для розтягування та збільшення сили м'язів нижніх кінцівок і покращення пропріоцепції, самомасаж м'язів нижніх кінцівок та освітній компонент, що складається з освітнього заняття, практичної складової з навчанням елементів самомасажу гомілок і тематичного роздаткового матеріалу. Практичне впровадження програми фізичної терапії враховує специфічні умови навчально-професійної підготовки курсантів та виконання ними службових обов'язків.

Уперше вивчений досвід травмувань нижніх кінцівок у курсантів вищих військових навчальних закладів упродовж навчання та поширення медіального великогомілкового стрес-синдрому серед курсантів першого року навчання, що забезпечило розуміння ризику травмувань курсантів та можливе обмеження їхнього функціонування.

Окрім того, представлені дисертанткою результати вивчення особливостей рухової функції, рівня функціонування та якості життя курсантів першого курсу навчання дозволили вперше визначити та накопичити об'єктивні дані щодо

показників сили м'язів нижніх кінцівок, рівноваги і ризику травмувань цієї категорії військовослужбовців, що є підґрунтям для подальшого вивчення взаємозв'язків між фізичною підготовленістю курсантів та рівнем їхнього травматизму.

Можемо констатувати, що наукові завдання роботи розв'язано на належному рівні, а результати відповідно до завдань відображено у висновках.

Аналіз змісту дисертаційного дослідження Купріненко Ольги Валеріївни свідчить про достатнє оволодіння здобувачкою методологією наукового пізнання та вмінням логічно й обґрунтовано будувати дослідницький процес. У роботі використано широке коло методів наукового дослідження, що охоплює як теоретичний (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація), так і емпіричний рівень (опитування, функціональні тестування, педагогічне спостереження та експеримент). Також застосовано адекватний статистичний апарат обробки результатів, що підтверджує розуміння авторкою принципів об'єктивності та доказовості в науковій діяльності.

Відповідно до специфіки досліджуваної проблеми, здобувачкою раціонально обрано методи соціологічного, функціонального, педагогічного характеру, що забезпечило достовірність, валідність і практичну цінність отриманих результатів. У другому розділі дисертації авторкою достатньо обґрунтовано подано доцільність використання кожного з методів, продемонстровано їх застосування на різних етапах дослідницького процесу, що свідчить про сформовані компетентності у сфері методології наукового пошуку та самостійного проведення прикладних досліджень.

У результаті аналізу структури, змісту дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць за темою дослідження не виявлено фактів, що могли б свідчити про порушення академічної доброчесності, зокрема щодо фабрикації, фальсифікації або плагіату. Використання текстових запозичень у роботі є коректним, супроводжується належним бібліографічним оформленням із посиланнями на першоджерела, які зазначено у списку використаних джерел, що додається до дисертації.

Змістовна та корисна для сфери фізичної терапії та ерготерапії робота не позбавлена недоліків, що вони не знижують наукової цінності роботи та не спростовують її наукових результатів.

1. Формулювання назви дисертаційної роботи «Теоретико-методичні основи фізичної терапії у профілактиці і реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів» претендує на розв'язання науково-прикладної проблеми, що не передбачено кваліфікаційною роботою на здобуття ступеня доктора філософії. Декларація про розв'язання науково-прикладної проблеми, пов'язаної з обґрунтуванням і розробленням теоретико-методичних засад фізичної терапії в системі профілактики та реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів також наявна у анотації роботи (с. 2).

2. Об'єкт дослідження – фізична терапія порушень опорно-рухового апарату курсантів вищих військових навчальних закладів коректно віддзеркалено у назві роботи та першому її завданні. Разом з тим, назва першого розділу роботи – «Потреба військовослужбовців у реабілітації та особливості фізичної терапії порушень опорно-рухового апарату курсантів вищих військових навчальних закладів», на нашу думку, не відповідає об'єктному завданню в частині визначення потреб військовослужбовців у реабілітації.

3. Вважаємо, що профілактика та реабілітація медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів складають два окремих предметних поля.

4. Вважаємо некоректним використання словосполучення «констатувальний експеримент» (с. 70) щодо проведення опитування курсантів Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного 1, 2, 3 років навчання з метою визначення рівня травм і больових синдромів упродовж навчання у ВВНЗ та досвіду травм і больових синдромів нижніх кінцівок з акцентом на симптоми МВСС через відсутність експериментального чинника.

5. Вважаємо недоцільним подання у другому розділі роботи «Методи та організація дослідження» інформації щодо результатів опитування курсантів

Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного 1, 2, 3 років навчання з метою визначення рівня травм і больових синдромів упродовж навчання у ВВНЗ та досвіду травм і больових синдромів нижніх кінцівок з акцентом на симптоми МВСС.

6. Вважаємо некоректним спосіб формування дослідних груп, що він передбачав включення до Групи 1 курсантів зі скаргами на біль у різних частинах нижніх кінцівок, окрім гомілок; до Групи 2 – курсантів зі скаргами на біль у гомілках, без ознак МВСС; до Групи 3 – курсантів зі скаргами на біль у гомілках з ознаками МВСС, адже предметом дослідження виступали структура, зміст та організація фізичної терапії саме медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів.

7. Вважаємо недоцільним застосування авторської комплексної програми фізичної терапії щодо курсантів, які не мали ознак МВСС. Разом з тим, вважаємо сукупність достовірних наукових результатів, що їх отримано в групі 3 достатньою для розв'язання поставленого наукового завдання.

Висновок. Дисертаційна робота Купріненко Ольги Валеріївни на тему «Теоретико-методичні основи фізичної терапії у профілактиці і реабілітації медіального великогомілкового стрес-синдрому у курсантів вищих військових навчальних закладів», є завершеним науковим дослідженням, у якому поставлене наукове завдання є розв'язаним з отриманням достовірних науково обґрунтованих результатів.

Робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою КМ України № 44 від 12.01.2022 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор Купріненко Ольга Валеріївна оволоділа методологією наукової діяльності та заслуговує

присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 Охорона здоров'я, зі спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія.

Рецензент:

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри фізкультурно-спортивної реабілітації та спортивної медицини Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського

Наталія ЖАРСЬКА

Підпис Жарської Н.В. засвідчую

Проректор науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків, доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор

Мар'ян ПІТИН